

አዋጅ ቁጥር ...../2011 ዓ/ም

ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ይዘታ የሚለቀቅበትን እና ካሳ የሚከፈልበትን

ሁኔታ ለመወሰን የወጣ አዋጅ

መንግስት ለሕዝብ አገልግሎት ለሚያከናውናቸው የልማት ሥራዎች መሬትን መጠቀሙ አስፈላጊ ስለሆነ፤

የአገሪቱ ከተሞች ከጊዜ ወደ ጊዜ እያደጉና የነዋሪዎቹም ቁጥር እየጨመረ በመሄዱ በከተሞች ጥላን መሠረት ለመኖሪያ ቤት ግንባታ፣ ለመሠረተ ልማት፣ ለኢንቨስትመንትና ለሌሎች አገልግሎቶች የሚውል የከተማ መሬትን መልሶ ማልማት አስፈላጊ በመሆኑ፣ እንዲሁም በገጠር ለሚከናወኑ የልማት ሥራዎች መሬት አዘጋጅቶ ማቅረብ በማስፈለጉ፤

የመሬት ይዘታ እንዲለቅ ለተደረገ ባለይዘታ ተገቢና ተመጣጣኝ ካሳና መፈናቀያ ድጋፍ ለመክፈል ግምት ውስጥ መግባት የሚገባቸውን መሠረታዊ መርሆዎችን ለይቶ መወሰን በማስፈለጉ፤

ካሳውን የመተመን፣ የመክፈል እና ተነሿዎችን መልሶ የማቋቋም ሥልጣንና ኃላፊነት ያለባቸውን አካላት በግልጽ ለይቶ ለመወሰን በማስፈለጉ፤

በነባሩ ሕግ ያጋጠሙ የሕግ ክፍተቶችን ለማስተካከልና ሌሎች የመሬት ይዘታ የሚለቀቅበትን እና ካሳ የሚከፈልበትን ሥርዓቱን ይበልጥ ውጤታማ የሚያደርጉ ድንጋጌዎችን ማካተት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

ከይዘታ ከመነሳትና ከካሳ ክፍያ ጋር ተያይዞ ስለሚኖር የቅሬታ አቀራረብና ወሳኔ አሰጣጥ ስርዓት በግልጽ መወሰን አስፋላጊ በመሆኑ፤

የፌዴራል መንግሥት የመሬት አጠቃቀም ሕግ የማውጣት ሥልጣን እንዳለው በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 51(5) በመደንገጉ፣ ለህዝብ ጥቅም ሲባል የሚለቀቅ ንብረትን በሚመለከት ተመጣጣኝ ካሳ በቅድሚያ እንዲከፈል በአንቀጽ 40(8) በመደንገጉ እንዲሁም ተነሿዎች በመንግስት ዕርዳታ እንዲቋቋሙ በአንቀጽ 44(2) የተቀመጠውን መሠረተ ሀሳብ በዝርዝር መደንገግ በማስፈለጉ፤

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 55(2/ሀ) መሠረት የሚከተለው ታውጧል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ “ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ይዞታ የሚለቀቅበትን እና ካሳ የሚከፈልበትን ሁኔታ ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር -----/2011” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ ውስጥ፤

- 1/ "የህዝብ ጥቅም" ማለት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ማሕበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማትን ለማጎልበት የክልል ካቢኔ ፤ የአዲስ አበባ፤ የድሬዳዋ ወይም አግባብ ባለው የፌዴራል አካል በመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ወይም በልማት ዕቅድ ወይም በመሠረተ ልማት መሪ ፕላን መሠረት ለሕዝብ የተሻለ የጋራ ጥቅምና ዕድገት ያመጣል ተብሎ የተወሰነው ነው።
- 2/ "የንብረት ካሳ" ማለት የመሬት ይዞታውን እንዲለቅ ለሚወሰንበት ባለይዞታ በመሬቱ ላይ ለሰፈረው ንብረት ወይም ላደረገው ቋሚ ማሻሻያ በዓይነት ወይም በገንዘብ ወይም በሁለቱም የሚከፈል ክፍያ ነው።
- 3/ "የመፈናቀያ ካሳ" ማለት ባለይዞታው የመሬት ይዞታውን ሲለቅ በመሬቱ ላይ የመጠቀም መብቱ በመቋረጡ ምክንያት የሚደርስን ጉዳት ለማካካስ የሚከፈል ክፍያ ነው።
- 4/ “የመፈናቀያ ድጋፍ” ማለት የመሬት ባለይዞታ ከመሬቱ በጊዜያዊም ሆነ በቋሚነት ሲነሳ በአዲሱ አካባቢ ጋር መላመድ እንዲችል ከንብረት እና መፈናቀያ ካሳ በተጨማሪ በዓይነት ወይም በገንዘብ የሚሰጥ ድጋፍ ነው።
- 5/ “የኢኮኖሚ ጉዳት ካሳ” ማለት ከቦታቸው ያልተነሱ ነገር ግን መሬት ለሕዝብ ጥቅም በመለቀቁ ምክንያት በመቀጠር ወይም በመነገድ ወይም በማከራየት እና ከመሳሰሉት ያገኙት የነበረ ገቢ በመቋረጡ ለሚደርስ ጉዳት የሚከፈል ካሳ ነው።
- 6/ “የማህበራዊ ትስስር መቋረጥና ሥነ-ልቦና ጉዳት ካሳ” ማለት ለተነሹ ከነበረበት አካባቢ በመነሳቱ የነበረው ማህበራዊ ትስስር በመቋረጡ የሚከፈል የማህበራዊ ትስስር መቋረጥ እና የሥነ-ልቦና ጉዳት ማካካሻ ክፍያ ነው።
- 7/ "መልሶ ማቋቋም" ማለት ለልማት ተብሎ በተወሰደው መሬት ምክንያት የሚያገኙት ጥቅም

ለሚቋረጥባቸው ተነሿዎች ዘላቂ የገቢ ምንጭ እንዲኖራቸው የሚሰጥ ድጋፍ ነው።

- 8/ "ቀመር" ማለት ለህዝብ ጥቅም በሚለቀቅ መሬት ላይ ለሠፈረ ንብረት ወጥ የሆነ የካሣ ስሌት የሚሰራበት ዘዴ ነው።
- 9/ "ቋሚ ማሻሻያ" ማለት በይዘታው ላይ የምንጣር፣ ድልደላና እርከን ሥራ፣ ውሃ መከተር ሥራ እና የገቢ ንጣፍና ማስዋብ የመሳሰሉትን ሥራዎች ያጠቃልላል።
- 10/ "የማቋቋሚያ ማዕቀፍ" ማለት ከ100 በላይ የሆኑ ቤተሰቦች ለህዝብ ጥቅም ሲባል ከመሬት ይዘታቸው እንዲነሱ ሲደረግ ዘላቂ የሆነ የገቢ ምንጭ ሊኖራቸው የሚያስችል የሥራ መርሐ ግብር ነው።
- 11/ "የወል ይዘታ" ማለት ከመንግሥት ወይም ከግል ይዘታነት ውጭ የሚገኝና የአካባቢው ማህበረሰብ ለግጦሽ፣ ለደንና ለማህበራዊ አገልግሎት በጋራ የሚጠቀሙበት የመሬት ይዘታ ነው።
- 12/ "ክልል" ማለት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 47(1) የተመለከተው ማንኛውም ክልል ነው።
- 13/ "የከተማ አስተዳደር" ማለት በሕግ የከተማ አስተዳደር ሥልጣንና ተግባር የተሰጠው አካል ነው።
- 14/ "መሠረተ ልማት" ማለት ከመሬት በላይ ወይም ከመሬት በታች ያለ መንገድ፣ የባቡር ሀዲድ፣ የአውሮፕላን ማረፊያ፣ የቴሌኮሙኒኬሽን፣ የኤሌክትሪክ ኃይል፣ የመስኖ፣ የውሃ መስመር ወይም የፍላጎት ማስወገጃ መስመር ሲሆን ሌሎች ተያያዥ ግንባታዎችንም ይጨምራል።
- 15/ "የአገልግሎት መስመር" ማለት ለህዝብ ጥቅም ሲባል የሚለቀቅ መሬት ከመሬቱ በላይ ወይም ውስጥ የተዘረጋ የውሃ፣ የፍላጎት፣ የኤሌክትሪክ ወይም የስልክ መስመር ሲሆን ሌሎች ተመሳሳይ ስራዎችንም ይጨምራል።
- 16/ "ተነሿ" ማለት ለሕዝብ ጥቅም መሬት በሚለቀቅበት ጊዜ በተለቀቀው መሬት ላይ ይኖር የነበሩ ባለይዘታ፣ ተከራይ፣ ተቀጥሮም ሆነ በግል ይሰራ የነበረ፣ እና በጥገኝነት ይኖር የነበረን ያጠቃልላል።
- 17/ "ሰው" ማለት ማንኛውም የተፈጥሮ ሰው ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው።
- 18/ ማንኛውም በወንድ ጾታ የተገለጸው ሴትንም ይጨምራል።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ አዋጅ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል የመሬት ይዞታ የሚለቀቅበትን፣ ካሳ የሚከፈልበትንና ተነሿዎች መልሰው የሚቋቋሙበትን ሁኔታ በሚመለከት በመላ ሀገሪቱ በከተማም ሆነ በገጠር ተፈጻሚ ይሆናል።

4. መርሆዎች

- 1/ የመሬት ይዞታ ለሕዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ የሚደረገው በመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ወይም በከተሞች መዋቅራዊ ዕቅድ ወይም በመሠረተ ልማት መሪ ፕላን መሠረት መሆን አለበት።
- 2/ ለሕዝብ ጥቅም መሬት ሲለቀቅ የሚከፈል ካሳና የሚሰጥ የማቋቋሚያ ድጋፍ የተነሹዎችን የኑሮ ሁኔታ የሚያሻሻልና የሚያስቀጥል መሆን አለበት።
- 3/ በፌዴራልም ሆነ በክልል፣ በአዲስ አበባ ወይም ድሬዳዋ መንግሥት ለሚከናወኑ የልማት ስራዎች በአንድ አካባቢ ለሚገኙ ቦታዎች ለሠፈረ ንብረት እና ተጓዳኝ ጥቅም ማጣት የሚከፈል የካሳ ነጠላ ዋጋ ተመን ተመሳሳይ መሆን አለበት።
- 4/ ለሕዝብ ጥቅም መሬት እንዲለቀቅ ሲደረግ አሰራሩ ግልጽ፣ ፍትሃዊ እና ተጠያቂነትን የተከተለ መሆን አለበት።

ክፍል ሁለት

መሬት ለማስለቀቅ ስለሚፈጸም ሥነ-ሥርዓት

5. የሚለቀቀው መሬት ለሕዝብ ጥቅም መሆኑን ስለመወሰን

- 1/ አግባብ ያለው የፌዴራል አካል ወይም የክልሉ፣ አዲስ አበባ ወይም ድሬዳዋ ካቢኔ በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ የተሻለ ልማት ያመጣል ብሎ በመሬት አጠቃቀም ዕቅድ ወይም በልማት ዕቅድ ወይም በመሠረተ ልማት መሪ ፕላን መሠረት የሚለቀቀውን መሬት ለሕዝብ ጥቅም መሆኑን ይወስናል።
- 2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ለመወሰን መሪ ፕላኑ ዝርዝር የማስፈጸሚያ ፕላን ሊኖረው ይገባል።
- 3/ ለሕዝብ ጥቅም መሬት አንዲለቀቅ ሲወስን ለካሳ እና መልሶ ማቋቋም የሚያስፈልግ በጀትና በጀቱ በማን እንደሚሸፈን አብሮ መወሰን አለበት።
- 4/ የመሬት ባለይዞታዎች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 የተገለጸው መስፈርት ሳይሟላ መሬታቸው ለሕዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ የሚሰጥ የሕዝብ ጥቅም ወሳኔ ላይ አቤቱታ ሊያቀርቡ ይችላሉ።

5/ የዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ቢኖርም እንደ አስፈላጊነቱ የክልሉ፣ የአዲስ አበባ፣ የድሬዳዋ ካቢኔ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል መሬት ማስለቀቅ ወሳኔ የመስጠት ሥልጣንን ለከተማ ወይም ለወረዳ አስተዳደሩ በውክልና ሊሰጥ ይችላል።

6. መሬት የማስለቀቅ ሥልጣን

በዚህ አዋጅ አንቀጽ 5 መሠረት ለሕዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ ወሳኔ የተሰጠበትን መሬት የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር መሬቱ የማስለቀቅ እና የመረከብ ሥልጣን አለው።

7. ለባለይዘታዎች ቅድሚያ የማልማት መብት ስለመስጠት

- 1/ በከተማ ለመልሶ ማልማት በተከለለ ቦታ ውስጥ ያለ ባለይዘታ በጥላኑ መሠረት ይዘታውን በግልም ሆነ በጋራ ቅድሚያ የማልማት መብት አለው።
- 2/ የገጠር መሬት ባለይዘታ ለእርሻ ስራ የሚለቀቅ ሲሆን አቅሙ ካለው ይዘታውን በግልም ይሁን በቡድን በመሬት አጠቃቀም ጥላኑ መሠረት ቅድሚያ የማልማት መብት አለው።
- 3/ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 እና 2 መሰረት ለተነሺው ቅድሚያ የማልማት መብት የሚጠበቅለት በጥላኑ መሠረት ለማልማት አቅም ማሳያ ማቅረብ ሲችል ነው።

8. መሬት የሚለቀቅበት ሥርዓት

- 1/ የከተማ አስተዳደር ወይም የወረዳ አስተዳደር መሬት ሲያስለቅቅ መከተል ያለበት ቅደም ተከተል፡-
  - ሀ) ተነሺዎች ከመነሳታቸው ቢያንስ ከአንድ ዓመት በፊት ስለልማቱ ዓይነት፣ ጠቀሜታና አጠቃላይ ሂደት በማወያየት እንዲያውቁት ማድረግ አለበት።
  - ለ) በዚህ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተጠቀሰው ቢኖርም መንግስት ለአስቸኳይ ልማት መሬት እንዲለቀቅ ከወሰነ ተነሺዎች ከአንድ ዓመት ባነሰ ጊዜ ስለልማቱ ዓይነት፣ ጠቀሜታና አጠቃላይ ሂደት በማወያየት እንዲያውቁት ሊደረግ ይችላል።
  - ሐ) እንዲለቀቅ በተወሰነው ቦታ ላይ ከሚገኙ ተነሺዎች ወይም ሕጋዊ ወኪሎች የባለመብትነት ማስረጃ እና ካሳ የሚከፈልባቸውን ንብረቶች የልኬትና የመጠን መረጃ መሰብሰብ አለበት። ተነሺዎች ስለልማቱ እንዲያውቁት ከተደረገ በኋላ የተጨመሩ ማናቸውም ንብረቶች ካሳ አይከፈልባቸውም።
  - መ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ “ለ” መሠረት የተሰበሰበውን መረጃ አጣርቶ ለልማት ተነሺ የሚሰጥ መብት ተጠቃሚነት ይወስናል፤ የካሳ መጠንንም አስልቶ ካሳና ሌሎች ተያያዥ መብቶችን ክፍያ ይከፍላል።

- ሠ) ለሕዝብ ጥቅም እንዲለቀቅ በተወሰነው ቦታ ላይ ለሚገኝ ተነሿ ወይም ሕጋዊ ወኪል የሚገባውን የካሣ መጠን እና/ወይም ምትክ ቦታ ስፋትና አካባቢን ወይም ቤት በመግለጽ በጽሁፍ የማስለቀቂያ ትዕዛዝ መስጠት አለበት።
  - ረ) የሚለቀቀው ይዘታ የመንግሥት ቤት የሰፈረበት ከሆነ የማስለቀቂያ ትዕዛዙ የሚደርሰው ቤቱን ለሚያስተዳድረው አካል እና ቤቱን ለተከራየው ሰው ይሆናል።
  - ሰ) ተነሿን ከቦታው ማስነሳት የሚችለው ለተነሿው ካሣ ከከፈለ እና ምትክ ቦታ ወይም ቤት ከሰጠ በኋላ መሆን አለበት።
  - ሸ) መሬት የማስለቀቅ ስርዓት ዝርዝር አፈጻጸሙ ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።
- 2/ ተነሿ ወይም ሕጋዊ ወኪሉ ባለመብትነቱን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ወይም ሠነድ በገጠርም ሆነ በከተማ መሬት የማስተዳደር በሕግ ሥልጣን ለተሰጠው አካል በሚያወጣው መርሐ-ግብር መሠረት ማቅረብ አለበት።
- 3/ ተነሿው የካሣ ግምት በጽሁፍ እንዲያውቅ ከተደረገበት ቀን ጀምሮ፣
- ሀ) በሶስት ወር ጊዜ ውስጥ ተገቢው ካሣ ካልተከፈለው በመሬቱ ላይ ከቋሚ ተክልና ግንባታ በስተቀር ሌሎች ሥራዎችን መስራት ይችላል።
  - ለ) በስድስት ወር ጊዜ ውስጥ ተገቢው ካሣ ካልተከፈለው በመሬቱ ላይ ማንኛውንም ሥራ መስራት ይችላል።
  - ሐ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ በፊደል ተራ ቁጥር “ሀ” እና “ለ” የተሰራ ሥራ ወይም የተደረገ ለውጥ በካሣ ስሌቱ ውስጥ እንዲገባ መደረግ አለበት።
- 4/ የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዘታ ትዕዛዙ በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ ካሣ እና ምትክ ቦታ ወይም ቤት መውሰድ አለበት።
- 5/ የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዘታ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሠረት በተቀመጠ ጊዜ ገደብ ውስጥ የካሣ ክፍያውን ካልወሰደ በከተማው ወይም በወረዳው አስተዳደር ስም በሚከፈት ዝግ የባንክ ሂሳብ እንዲቀመጥለት ይደረጋል።
- 6/ ለባለይዘታ የሚሰጠው የመልቀቂያ የጊዜ ገደብ ካሣና ምትክ ቦታ ከተቀበለ ወይም ካሣው በዝግ ሂሳብ ከተቀመጠበት ቀን ጀምሮ ከ120 ቀን መብለጥ የለበትም።

- 7/ በሚለቀቀው መሬት ላይ ሰብል፣ ቋሚ ተክል ወይም ቋሚ የሆነ ሌላ ንብረት ከሌለ ባለይዘታው የመፈናቀያ ካሳ ከተከፈለው በኋላ በ30 ቀናት ውስጥ ይዘታውን ለከተማ ወይም ለወረዳ አስተዳደር ማስረከብ አለበት።
- 8/ በሕገ-ወጥ መንገድ በተያዘ ቦታ ላይ ለሰፈረ ንብረት ካሳ መክፈል ሳያስፈልግ ለ30 ቀናት የሚቆይ የጽሁፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት ወይም በቦታው በሰፈረው ንብረት ላይ በመለጠፍ እንዲለቀቅ ይደረጋል።
- 9/ የማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ባለይዘታ ወይም ባለንብረት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (6) እና (7) በተጠቀሰው የጊዜ ገደብ ውስጥ ያለ በቂ ምክንያት መሬቱን ካላስረከበ የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደሩ መሬቱን በራሱ ይረከባል። አስፈላጊም ሲሆን ለመረከብ የፖሊስ ኃይል ትብብር ሊጠይቅ ይችላል።

9. መሬት እንዲለቀቅለት የተወሰነለት አካል ኃላፊነት

- 1/ ለሥራው የሚፈለገውን መሬት መጠንና የሚገኝበትን ትክክለኛ ስፍራ የሚያሳይ ውሳኔ የተሰጠበት ማስረጃ ቢያንስ ሥራው ከመጀመሩ ከአንድ ዓመት በፊት ለከተማው ወይም ለወረዳው አስተዳደር ማቅረብ አለበት።
- 2/ መሬቱ ለሕዝብ ጥቅም እንዲውል ሲወሰን የመሬት ይዘታቸውን እንዲለቁ ለሚደረጉ ባለይዘታዎች የሚከፈለውን ካሳ እና የመቋቋሚያ ድጋፍ ወጪ እንዲሸፍን ከተወሰነ ገንዘቡን ለከተማው ወይም ለወረዳው አስተዳደር ገቢ ያደርጋል።
- 3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ገንዘቡ ገቢ ተደርጎ ለተነሿዎች ካልተከፈለ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር መሬት አያስለቅቅም።

10. የአገልግሎት መስመሮች ስለሚነሱበት ሥርዓት

- 1/ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር በሚለቀቀው መሬት በላይ ወይም በታች የአገልግሎት መስመር መኖር አለመኖሩን የአገልግሎት መስመር በላይ ለሆኑ ተቋማት ምላሽ እንዲሰጡበት በጽሁፍ ጥያቄ ማቅረብ አለበት።
- 2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ጥያቄ የቀረበለት ተቋም ንብረት ካለው ለሚነሳው ንብረት ካሳ እዉቅና ባለዉ ገለልተኛ ገማች በማስተመን ከነዝርዝር ማስረጃው ጥያቄው በደረሰው በ30 ቀን ውስጥ በጽሁፍ ለጠያቂው አካል ይልካል።
- 3/ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ግምቱ በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ ለባለንብረቱ የንብረቱን ግምት ካሳ ይከፍላል።

- 4/ የአገልግሎት መስመሩ ባለቤት ክፍያው በተፈጸመለት በ60 ቀናት ውስጥ ካህ የተከፈለበትን የአገልግሎት መስመር አጠናቆ ማንሳትና መሬቱን መልቀቅ አለበት።
- 5/ የዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ 4 እንደተጠበቀ ሆኖ የአገልግሎት መስመሩ ባለቤት ክፍያው በተፈፀመ በ120 ቀናት ውስጥ ውስብስብነት ያላቸውን የመሰረተ ልማት መስመሮች አጠናቆ ማንሳትና መሬቱን መልቀቅ አለበት።

ክፍል ሦስት

የካህ አወሳሰን፣ ምትክ አሰጣጥ እና መልሶ ማቋቋም

11. ለሕዝብ ጥቅም መሬት ሲለቀቅ ለተነሿዎች ስለሚከፈል ካህ

ለሕዝብ ጥቅም መሬት እንዲለቀቅ ሲደረግ ለተነሿው ባለው የንብረትና የይዘታ መብት መሠረት የንብረት እና የመፈናቀያ ካህ ይከፈላል።

12. የንብረት ካህ

- 1/ የመሬት ይዘታን እንዲለቅ የሚደረግ ባለይዘታ በመሬቱ ላይ ለሚገኘው ንብረት እንዲሁም በመሬቱ ላይ ላደረገው ቋሚ ማሻሻያ ካህ ይከፈለዋል።
- 2/ በሚለቀቀው የመሬት ይዘታ ላይ ለሰፈረው ንብረት የሚከፈል ካህ ንብረቱን ለመተካት የሚያስችል ይሆናል።
- 3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 የተጠቀሰው እንደተጠበቀ ሆኖ ለሚነሳው ቤት የሚከፈለው አነስተኛ የካህ መጠን እንደየክልሉ፣ እንደአዲስ አበባ፣ እንደድሬዳዋ ተጨባጭ ሁኔታ ወይም ክልሉ፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በሚያወጣው ስታንዳርድ መሰረት ቢያንስ ዝቅተኛውን የቤት ደረጃ ሊያስገነባ የሚችል መሆን አለበት።
- 4/ በመሬት ይዘታው ላይ ለተደረገ ቋሚ ማሻሻል የሚከፈል ካህ በመሬቱ ላይ የዋለውን ገንዘብና የጉልበት ዋጋ የሚተካ ክፍያ በአካባቢው ወቅታዊ ዋጋ ተሰልቶ ይሆናል።
- 5/ ንብረቱ ከሚገኝበት ስፍራ ወደ ሌላ አካባቢ ተዛውሮ እንደገና ሊተከልና አገልግሎት ለመስጠት የሚችል ከሆነ የማንሻ፣ የማንጓጓዥና መልሶ የመትከያ ወጪ የሚሸፍን ካህ መክፈል አለበት።
- 6/ የተለያዩ ንብረቶች የሚሰሉበት የካህ ቀመር እና ዝርዝር አፈጻጸማቸው በደንብ ይወሰናል።

13. ስለ መፈናቀያ ካሳ እና ምትክ ቦታ

1/ በቋሚነት ስለሚነሳ የገጠር መሬት ባለይዘታ የሚሰጥ የመፈናቀያ ካሳ እና ምትክ ቦታ

- ሀ) የመሬት ይዘታውን በቋሚነት እንዲለቅ የሚደረግ የገጠር መሬት ባለይዘታ እንደአከባቢው ሁኔታ ከተወሰደበት መሬት ተመጣጣኝ ምርት የሚያስገኝ ምትክ መሬት የሚገኝ ሲሆን ምትክ መሬት ይሰጠዋል።
- ለ) በዚህ ንኡስ አንቀጽ ፊደል ተራ “ሀ” መሠረት ተመጣጣኝ ምትክ መሬት የሚሰጠው ከሆነ መሬቱን ከመልቀቁ በፊት በነበሩት ሶስት ዓመታት ውስጥ በየዓመቱ ከመሬቱ ሲያገኝ ከነበረው ከፍተኛውን የአንድ ዓመት ገቢ የመፈናቀያ ካሳ ይከፈለዋል፤
- ሐ) በዚህ ንኡስ አንቀጽ ፊደል ተራ “ሀ” መሠረት ተመጣጣኝ ምትክ መሬት የማይሰጠው ከሆነ መሬቱን እንዲለቅ ከመደረጉ በፊት በነበሩት ሶስት ዓመታት ውስጥ ከመሬቱ ሲያገኝ የነበረውን ከፍተኛ ዓመታዊ ገቢ በአስራ አምስት ተባዝቶ የመፈናቀያ ካሳ መክፈል አለበት።
- መ) ከመኖሪያ ቦታው የሚነሳ ከሆነ ለመኖርያ ምትክ ቦታ እና ክልሉ፣ አዲስ አበባ ወይም ድሬዳዋ በሚያወጣው መመሪያ የሚወሰን የመፈናቀያ ድጋፍ መክፈል አለበት።
- ሠ) ተነሿ በነበረበት አካባቢ ለነበረው የማህበራዊ ትስስር መቋረጥና ለሚደርስ የሥነ-ልቦና ጉዳት ማካካሻ ይከፈለዋል። መጠኑ ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።

2/ በጊዜያዊነት ስለሚነሳ የገጠር መሬት ባለይዘታ የሚሰጥ የመፈናቀያ ካሳ

- ሀ) ይዘታውን ለተወሰነ ጊዜ እንዲለቅ ለሚደረግ የገጠር መሬት ባለይዘታ መሬቱ ከመለቀቁ በፊት በነበሩት ሶስት ዓመታት ውስጥ ያገኘው ከፍተኛ ዓመታዊ ገቢ መሬቱ እስከሚመለስ ድረስ ባለው ጊዜ ታስቦ የመፈናቀያ ካሳ ይከፈለዋል፤
- ለ) በዚህ ንኡስ አንቀጽ ፊደል ተራ ሀ የሚከፈለው የመፈናቀያ ካሳ መሬቱ የነበረውን ምርታማነት ለመመለስ የሚወስደውን ተጨማሪ ጊዜ ታሳቢ ማድረግ አለበት።
- ሐ) መሬቱ ተመልሶ በፊት ይሰጥ የነበረውን አገልግሎት መስጠት የማይችል ከሆነ በቋሚነት እንደለቀቀ ተቆጥሮ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት የመፈናቀያ ወይም ምትክ ቦታ ይሰጠዋል፤
- መ) መሬቱ በጊዜያዊነት በተለቀቀበት ጊዜ የተከፈለ የመፈናቀያ ካሳ በዚህ ንኡስ አንቀጽ ፊደል ተራ ሐ መሠረት በቋሚነት እንዲለቀቀ ተቆጥሮ ከሚከፈል ካሳ ተቀንሶ ለተነሹው ልዩነቱ ይሰጠዋል።

- ሠ) በጊዜያዊነት ለሚለቀቅ መሬት የሚከፈል የመፈናቀያ ካሳ በማንኛውም ሁኔታ በዘላቂነት ከሚከፈል መፈናቀያ ካሳ መብለጥ የለበትም።
- ረ) የዚህ ንዑስ አንቀፅ ዝርዝር አፈፃፀም ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።

3/ ስለወል ይዘታ መፈናቀያ ካሳ

በቋሚነት ወይም በጊዜያዊነት ለሚለቀቅ የወል ይዘታ የመፈናቀያ ካሳ ስሌት እና አከፋፈል ሁኔታ ክልሉ፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በሚያወጣው መመሪያ የሚወሰን ሆኖ መመሪያው ሲወጣ፡-

- ሀ) ለተወሰደው የወል መሬት የመፈናቀያ ካሳ ስሌት የወል መሬቱ ይሰጥ የነበረውን ጥቅም ወይም ጥቅሙ የቀረባቸውን የአኗኗር ዘይቤ ወይም መተዳደሪያ መሠረት ያደረገ ሊሆን ይገባል።
- ለ) የወል መሬቱ ተጠቃሚዎች በግልጽ መለየት አለበት።
- ሐ) በወል መሬቱ ላይ የሚገኙ የግልና የወል ንብረት መለየት አለበት።
- መ) የወል መሬት በመወሰዱ ምክንያት በካሳ የተገኘውን ገንዘብ ለማህበረሰቡ አባላት እኩል ሊከፈል ወይም በዓይነት ሊጠቀሙበት የሚችሉበትን መንገድ መቅረጽ አለበት።

4/ በቋሚነት ስለሚነሳ የከተማ መሬት ባለይዘታ የሚሰጥ የመፈናቀያ ካሳ እና ምትክ ቦታ

የከተማ መሬት ባለይዘታ ከይዘታው በቋሚነት ተነሿ በሚሆንበት ጊዜ የሚከፈለው የመፈናቀያ ካሳ እና የሚሰጥው ምትክ ቦታ በሚከተለው አግባብ ይሆናል፡-

- ሀ) በቋሚነት ለሚነሳ የከተማ መሬት ባለይዘታ ምትክ ቦታ ወይም መኖሪያ ቤት በግዥ እንዲያገኝ ይመቻቻል።
- ለ) የሚሰጠው ምትክ ቦታ ከሆነ በቦታው ቤት እስኪገነባ ለሁለት ዓመት የሚኖርበት ቤት ያለኪራይ ይሰጠዋል ወይም ለፈረሰበት ቤት በወቅታዊ የኪራይ ግምት ተሰልቶ የሁለት ዓመት የመፈናቀያ ካሳ ይከፈለዋል።
- ሐ) የሚሰጠው ምትክ ቤት ከሆነ ለፈረሰበት ቤት በወቅታዊ የኪራይ ግምት ተሰልቶ የአንድ ዓመት የመፈናቀያ ካሳ ይከፈለዋል።

- መ) በዚህ ንኡስ አንቀጽ ፊደል ተራ ለ እና ሐ የሚከፈል የመፈናቀያ ካሳ መጠን ቢያንስ የአካባቢውን ዝቅተኛ የቤት ኪራይ ለመከራየት ከሚያስችል ያነሰ መሆን የለበትም።
- ሠ) ተነሿዎች በነበሩበት አካባቢ ለነበራቸው የማህበራዊ ትስስር መቋረጥና ለሚደርስ የሥነ-ልቦና ጉዳት ማካካሻ ይከፈላቸዋል። መጠኑ ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል፤
- ረ) የሚለቀቀው የሊዝ ይዘታ ከሆነ የሚሰጠው ምትክ ቦታ ከተለቀቀው መሬት በደረጃ እና በስፋት ተመጣጣኝ መሆን አለበት።
- ሰ) የምትክ ቦታ ወይም ቤት አሰጣጥ ፣ የመፈናቀያ ካሳ እና ተያያዥ ጉዳዮች ዝርዝር አፈፃፀም ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በሚያወጡት መመሪያ ይወሰናል።

5/ በጊዜያዊነት ስለሚነሳ የከተማ መሬት ባለይዘታ የሚሰጥ የመፈናቀያ ድጋፍ

- ሀ) በጊዜያዊነት ለሚነሳ የከተማ ባለይዘታ ተነስቶ ለሚቆይበት ጊዜ ምትክ ቤት ወይም በወቅታዊ የኪራይ ግምት ተሰልቶ ተመጣጣኝ ቤት የሚከራይበት ክፍያ እንዲያገኝ ይደረጋል።
- ለ) የከተማ ባለይዘታዎች በጊዜያዊነት በመነሳታቸው ምክንያት ላጡት ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ካሳ ይከፈላቸዋል፤
- ሐ) የዚህ ንዑስ አንቀጽ ዝርዝር አፈፃፀም ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በሚያወጡት መመሪያ ይወሰናል።

14. ገቢ በመቋረጡ ስለሚከፈል የጉዳት ካሳ

- 1/ ለሕዝብ ጥቅም ተብሎ ቦታ እንዲለቀቅ ከመደረጉ ጋር በተያያዘ ከይዘታው ሳይነሳ በጊዜያዊነት ወይም በዘላቂነት ሲያገኝ የነበረው ኢኮኖሚያዊ ጥቅም ለተቋረጠበት ሰው የጉዳት ካሳ የሚከፈል ሲሆን ካሳው ስለሚገባው ተጎጂ እና የጉዳት ካሳው መጠንና ዓይነት ክልሉ በሚያወጣው መመሪያ የሚወሰን ይሆናል፤
- 2/ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሠረት የካሳውን መጠንና ዓይነት ለመወሰን ከመቀጠር፣ ከንግድ፣ ከኪራይ የሚገኝ ገቢ እና የመሳሰሉ ዓመታዊ የተጣራ ገቢን ታሳቢ ሊያደረግ ይችላል።

15. ከገጠር ወደ ከተማ ለተካለለ የከተማ አካባቢ ባለይዘታ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ ስለመወሰን

- 1/ ከገጠር ወደ ከተማ በተካለለ የአርሶ አደር ይዘታ ከመኖሪያ ቤቱ ለሚነሳ ባለይዘታ

በክልሉ፣ በአዲስ አበባ፣ በድሬዳዋ ካቢኔ የሚወሰን ሆኖ የከተማውን ስታንዳርድ በመጠበቅ ከ500 ሜትር ካሬ ያልበለጠ የመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ መሰጠት አለበት።

- 2/ ዕድሜው 18 ዓመትና በላይ ለሆነው የባለይዘታውን ገቢ በመጋራት አብሮ የሚኖር አርሶ ወይም አርብቶ አደር ልጅ የቦታ ስፋቱ የከተማውን አነስተኛ የመሬት ይዘታ ደረጃ የሆነ ለመኖሪያ ቤት መስሪያ ቦታ መሰጠት አለበት።
- 3/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ቢኖርም ለመኖሪያ የሚሰጠው ጠቅላላ የቦታ መጠን ከነበረው የመኖሪያ ይዘታ በላይ መሆን የለበትም።
- 4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 የተገለጸው የመኖሪያ ይዘታ መጠን የባለይዘታው መኖሪያ ቤት ያረፈበትና የአጥር ግቢውን ይጨምራል።
- 5/ የዚህ አንቀጽ ዝርዝር አፈፃፀም ክልሉ፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በሚያወጠው መመሪያ ይወሰናል።

16. መልሶ ስለማቋቋም

- 1/ የክልል መንግሥት፣ የአዲስ አበባ፣ የድሬዳዋ አስተዳደር ለካሳ ክፍያ እና ለመልሶ ማቋቋም ፈንድ ያቋቁማል።
- 2/ ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ ተነሿዎችን በዘላቂነት ለማቋቋም የሚያስችል ማቋቋሚያ ማዕቀፍ የመቅረጽ ግዴታ አለባቸው።
- 3/ የከተማ ወይም የወረዳ አስተዳደር በተቀረጸው ማቋቋሚያ ማዕቀፍና በሚመደበው ማስፈጸሚያ በጀት ተነሿዎችን የማቋቋም ግዴታ አለበት።
- 4/ በገጠርም ሆነ በከተማ ለሕዝብ ጥቅም መሬት የሚለቀቀው ለኢንቨስትመንት ከሆነ ተነሿዎች ከኢንቨስትመንቱ የሼር ባለቤት ሊሆኑ ይችላሉ።
- 5/ በገጠርም ሆነ በከተማ ለሕዝብ ጥቅም መሬት በመለቀቅ ምክንያት የተፈናቀሉና የገቢ ምንጫቸውን ያጡ እንዲሁም በኢንቨስትመንቱ በሼር ባለቤትነት ከታቀፉት ውጪ ያሉ ተነሿዎች በማቋቋሚያ ማዕቀፍ ተጠቃሚ ይሆናሉ።
- 6/ የመልሶ ማቋቋሚያ ማዕቀፍ ይዘትና ዝርዝር አፈፃፀም በደንብ ይወሰናል።

17. ንብረት ስለመገመት

- 1/ እንዲለቀቅ በሚፈለግ መሬት ላይ ለሚገኝ ንብረት ካህ የሚወጣውን አገር አቀፍ ቀመር መሠረት በማድረግ በተመሰከረለት የግል ድርጅት ወይም ግለሰብ አማካሪዎች ይገመታል።
- 2/ የካህውን መጠን የሚገምት የተመሰከረለት የግል ድርጅት ወይም ግለሰብ አማካሪዎች ከሌለ

ራሱን የቻለ በመንግሥት በተቋቋመ ተቋም ይገመታል።

- 3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 መሠረት የካሳውን መጠን የሚገምት ድርጅት ከሌለ የሚለቀቀው መሬት እንደሚገኝበት አካባቢ የሚመለከተው የወረዳ ወይም የከተማ አስተዳደር ተገቢው ሙያ ያላቸው አባላት የያዘ ገማች ኮሚቴ በማቋቋም የሚገመት ይሆናል።
- 4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 መሠረት የሚቋቋመው ገማች ኮሚቴ ሥራውን የሚያከናውኑበት የአሠራር ሥርዓት ክልሉ፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በሚያወጣው መመሪያ ይወሰናል።
- 5/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ፣ 2 እና 3 ቢኖርም የሚነሳው ንብረት የተለየ እውቀት የሚጠይቅ ሲሆን አግባብ ባለው የመንግሥት ወይም የግል ድርጅት ሊገመት ይችላል።
- 6/ የሚነሳው ንብረት የመንግሥት መሠረተ ልማት ወይም የአገልግሎት መስመር ከሆነ የካሳ ግምቱ የሚዘጋጀው በንብረቱ ባለቤት ይሆናል።
- 7/ የካሳ ግምት የሚሰላበት ነጠላ ዋጋ ቢበዛ በየሁለት ዓመቱ መክለስ አለበት።

18. አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ስለማቋቋም

- 1/ ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ በዚህ አዋጅ መሠረት በሚሰጥ ውሳኔ ላይ ለሚቀርብ አቤቱታ አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ማቋቋም አለባቸው።
- 2/ ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ አቤቱታ ሰሚ አካል እና ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ አስፈላጊ ነው ብለው በወሰኑት ከተሞቻቸው ሊያቋቁሙ ይችላሉ።
- 3/ የአቤቱታ ሰሚ አካል እና የይግባኝ ሰሚ ጉባኤ አደረጃጀት ሥልጣንና ተግባር ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በሚወጣ ደንብ ይወሰናል።

19. አቤቱታ ስለማቅረብ

- 1/ የመሬት ይዞታ ማስለቀቂያ ትዕዛዝ የደረሰው ወይም እንዲለቅ ትዕዛዝ በተሰጠበት ንብረት ላይ መብቱ ወይም ጥቅሜ ተካብኝ የሚል ማንኛውም ተነሽ ትዕዛዙ በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ አቤቱታውን፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 18 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ለሚቋቋመው አቤቱታ ሰሚ አካል ማቅረብ ይችላል።
- 2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተጠቀሰው አካል የሚቀርብለትን አቤቱታ ከመረመረ በኋላ በ30 ቀናት ውስጥ ውሳኔ በመስጠት ለተከራካሪ ወገኖች በጽሁፍ ያሳውቃል።

20. ስለ ይግባኝ

- 1/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት በተሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘ ወገን

አቤቱታውን ለይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ወሳኔው በጽሁፍ ከደረሰው ቀን ጀምሮ በ30 ቀናት ውስጥ ማቅረብ አለበት፤

2/ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤው በሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘ ወገን ወሳኔው በጽሁፍ ከደረሰው ቀን ጀምሮ በ30 ቀን ውስጥ ይግባኝ ለክልል ከፍተኛው ፍርድ ቤት በአዲስ አበባ እና በድሬዳዋ ከተሞች ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ማቅረብ ይችላል።ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ወሳኔም የመጨረሻ ይሆናል።

21. አቤቱቱ የቀረበበትን ቦታ ስለመረከብ

1/ የመሬት ማስለቀቅ ትእዛዝ የደረሰው ባለይዘታ በዚህ አዋጅ መሠረት አቤቱታ ያቀረበ ከሆነ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር ቦታውን መረከብ የሚችለው፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት አቤቱታ አቅርቦ ወሳኔው ከፀና እና በተሰጠው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ሳያቀርብ ሲቀር፤ ወይም

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 20 ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ይግባኙን ሳያቀርብ ሲቀር ወይም ይግባኙ ቀርቦ ከጸና፤

ይሆናል።

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ቢኖርም አቤቱቱ የቀረበበትን ቦታ በሕገ ወጥ መንገድ የተያዘ ቦታ ከሆነ በቦታው ላይ የሰፈሩ ንብረቶች በማውጣት የተሰራ ግንባታ እንዲፈረስ በማድረግ የከተማው ወይም የወረዳው አስተዳደር መሬቱን መረከብ ይችላል።

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

22. የፌዴራል ተቋማት ሥልጣንና ተግባር

በሌላ ሕግ ለሚኒስቴሩ የተሰጠ ሥልጣንና ተግባር እንደተጠበቀ ሆኖ

1/ የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር

ሀ) ከተማን የሚመለከቱ የአዋጁ ድንጋጌዎች በከተሞች መከበራቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤

ለ) የከተማ ተነሿዎችን በማቋቋም ሥራ ላይ ድጋፍ ያደርጋል፤

ሐ) ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ ከተሞች አዋጁን ማስፈጸም እንዲችሉ የቴክኒክና አቅም ግንባታ ድጋፍ ያደርጋል፤

መ) አዋጁን ለማስፈጸም መመሪያዎች በወቅቱ መውጣታቸውን ይከታተላል፤ ይደግፋል።

2/ የግብርና ሚኒስቴር

ሀ) የገጠር መሬትን የሚመለከቱ የአዋጁን ድንጋጌዎች በክልሎች መከበራቸውን ይከታተላል፤ ያረጋግጣል፤

ለ) የገጠር ተነሿዎችን በማቋቋም ሥራ ላይ ድጋፍ ያደርጋል፤

ሐ) ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ አዋጁን ማስፈጸም እንዲችሉ የቴክኒክና አቅም ግንባታ ድጋፍ ያደርጋል፤

23. የክልሎች፣ የአዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ ሥልጣንና ተግባር

1/ ይህንን አዋጅ እና አዋጁን ለማስፈጸም የሚወጣውን ደንብ እና መመሪያዎች በክልሉ ፣ በአዲስ አበባ፣ በድሬዳዋ ወይም በከተሞች እንዲፈጸሙ ክትትልና ድጋፍ ያደርጋል፤

2/ የመልሶ ማቋቋሚያ ማዕቀፍ ይቀርጻል፤ ይተገብራል።

3/ ከተሞችና ወረዳዎች አዋጁን ማስፈጸም እንዲችሉ የአቅም ግንባታ ድጋፍ ያደርጋል።

24. የወረዳ እና የከተማ አስተዳደር ኃላፊነት

1/ ተነሿዎችን ስለልማቱ ዓይነት፣ ጠቀሜታና አጠቃላይ ሂደቱ ላይ ግልጽ ውይይት በማድረግ እንዲሳተፉ ያደርጋል፤

2/ መሬት እንዲለቁ ለተደረጉ ባለይዘታዎች ተገቢውን ካሳ ይከፍላል ወይም እንዲከፈል ያደርጋል፤

3/ የመልሶ ማቋቋሚያ ማዕቀፍ ስራ ላይ ያውላል፤

4/ ካሳ ተክፍሎበት እንዲለቀቅ በተወሰነ መሬት ላይ የሚገኘውን ንብረት በሚመለከት የተሟላ መረጃ ይይዛል፤

5/ ተነሿ አርሶ እና/ወይም አርብቶ አደሮች ኑሮአቸው እንዲሻሻል የድጋፍና ክትትል ሥራዎችን ይሠራል፤

6/ ተነሿዎችን የተመለከተ መረጃና ማስረጃ አደራጅቶ ይይዛል።

25. ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን

1/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ይህን አዋጅ ለማስፈጸም ደንብ ያወጣል።

2/ ክልሎች፣ አዲስ አበባ፣ ድሬዳዋ ይህንን አዋጅ እና በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሠረት የሚወጣ ደንብ ለማስፈጸም መመሪያ ያወጣሉ።

26. የመሸጋገሪያ ድንጋጌ

ይህ አዋጅ ከመጽደቁ በፊት ክስ ቀርቦባቸው ውሳኔ ያላገኙ ጉዳዮች በቀድሞው አዋጅ 455/1997 መሠረት ይስተናገዳሉ።

27. የተሻሩና ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ሕጎች

1/ ለህዝብ ጥቅም ሲባል መሬት የሚለቀቅበትንና ለንብረት ካሳ የሚከፈልበትን ሁኔታዎች ለመወሰን የወጣ አዋጅ ቁጥር 455/1997 በዚህ አዋጅ ተሸሯል።

2/ ከዚህ አዋጅ ጋር የሚቃረን ማንኛውም ሕግ ወይም የተለመደ አሰራር በዚህ አዋጅ ውስጥ በተመለከቱት ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚነት አይኖረውም።

28. አዋጁ የሚጸናበት ጊዜ

ይህ አዋጅ በፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ የፀና ይሆናል።

አዲስ አበባ .....ቀን 2011 ዓ.ም

ሳህለወርቅ ዘውዴ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ

ሪፐብሊክ ፕሬዚዳንት